

Päronrost

Foto Solveig Stibblad

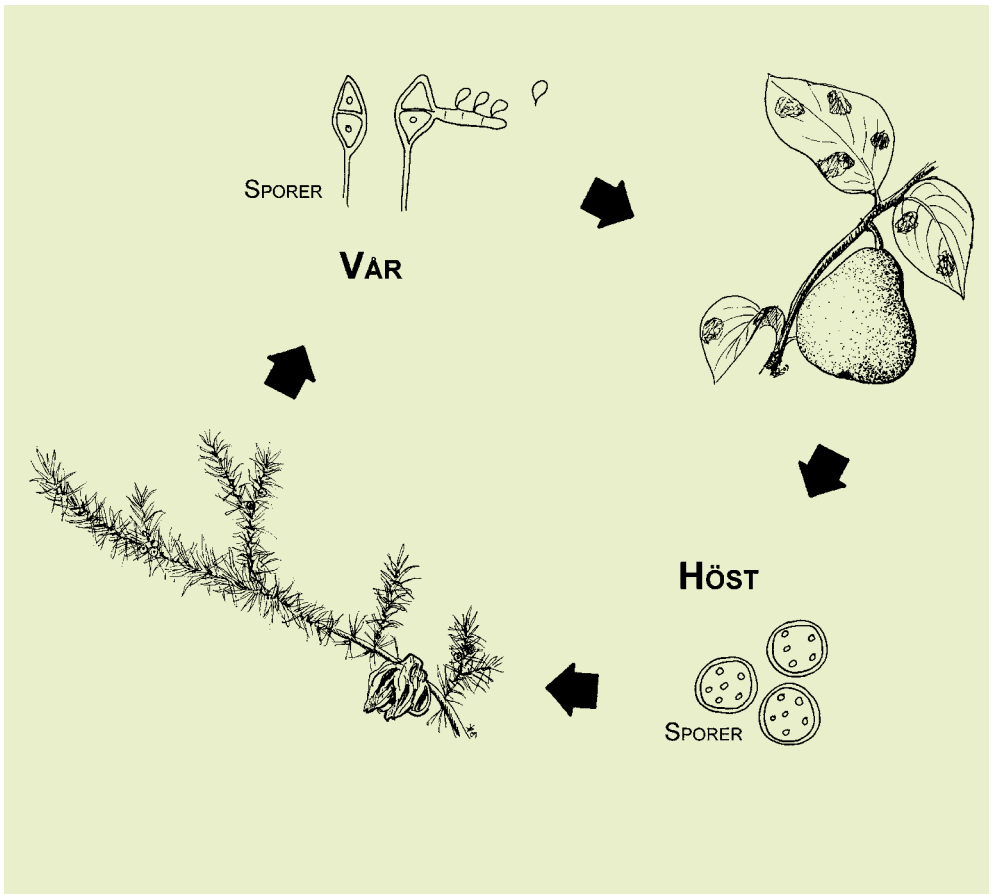
Karaktäristiska rostangrepp på päronblad.

Päronrosten har blivit ett stort bekymmer i trädgårdar och koloniområden. När angreppen återkommer år efter år försvagas trädet, kartsättningen minskar och ofta faller karten i förtid, skörden blir sämre och till slut kan trädet dö.

Upp till mellersta Sverige (växtzon 4) har angrepp av päronrost noterats, men störst angrepp finns idag (2009) i våra södra och västra landsändar där också förekomsten av päronträd är större. Med det förmodade mildare och fuktigare klimatet räknar man med en spridning till alla de delar där päronodling förekommer i Sverige.

Historik

Troligen kom päronrosten att "blomstra" i Sverige på grund av import och flitig plantering under 1970-talet av enar som haft smitta med sig i veden. Dock är detta inget nytt fenomen i Sverige, redan på 1920-talet beskrevs päronrost i svenska växtskyddsböcker. Att angreppen

Värdväxlande svampen päronrost - livscykel under ett år.

Illustration Inger Ekrem

blivit kraftigare på senare år beror till stor del på gynnsam, fuktigare väderlek vid sporspridning på våren.

En värdväxlande svamp

Att lära sig känna igen "fienden" är grunden för ekologisk trädgårdsodling så att bekämpningsinsatser kan sättas in vid rätta tidpunkter. Päronrost orsakas av svampen *Gymnosporangium fuscum*. Det är en svamp som värdväxlar, dvs den behöver två växtarter för att utvecklas och föröka.

Den finns på päron sommartid för att sedan

övervintra i mottagliga trädgårdsenar, (t ex kinesiska enar och sävenbom) med sitt mycel inne i enens ved. Enen påverkas inte nämnvärt men ensstaka grenar kan torka in vid kraftiga angrepp.

På enar

På våren bildas tungliknande gelérost på enens stammar vid fuktig väderlek. Gelerosten kan variera från millimetersmå tungor till stora klumpar som täcker hela grenpartier. Ur dessa tungor kommer sedan sporer som sprider sig med vinden till omkringliggande päronträd.

På päron

På bladen bildas först gula fläckar i juni som sedan under sommaren övergår i orangerött med små svarta prickar i. Det går inte att förväxla fläckarna med någon annan sjukdom. Se bild. Sporererna angriper bara unga päronblad och under en begränsad tid. Blad som utvecklats

senare under säsongen kan vara helt fria från angrepp.

Man har inte kunnat se några skillnader i mottaglighet bland päronsorterna.

På undersidan av de orangeröda fläckarna sväller bladet upp och det bildas små skålrost som är 2–3 mm stora spetsiga utskott. Ur utskotten

Foto Kristine Ivarsson

Smittad en med utvecklad gelérost på våren.

Foto LignosSkivan.se

Mottagliga enen sävenbom *Juniperus sabina*.

kommer sporer som sedan sprider sig till enarna på sensommaren/hösten. Smittade blad kan inte angripa friska päronblad eller övervintra på angripna päronblad. Angreppet på päron är ettårigt och ny smitta måste alltid komma från enen. Angripna blad kan alltså utan problem läggas på komposten. Angreppet på enen däremot är flerårigt och finns i veden.

Avstånd till enar

För att sjukdomen ska utvecklas krävs det att smittbärande enar och päron finns inom en radie av 400–500 m från varandra. Smittspridningen blir kraftigare i vindriktningen och ju närmare de står varandra. Hög luftfuktighet och värme krävs för infektion, vilket gör att väderleken på våren har stor betydelse för hur kraftiga angreppen blir.

Åtgärder

Undersök dina enar i maj månad och leta efter gelérost. Gör gemensam sak med grannarna.

Enda möjligheten att minska angrepp av päronrost på päron är att bryta svampens livscykel genom att helt ta bort angripna enar och bränna dem.

Plantera aldrig mottagliga enar. Det finns många bra alternativ till trädgårdsenar bland barrväxterna i plantskolorna. Köp heller aldrig angripna päronträd eftersom man då kan föra in smitta till enar i området.

Känna igen god och "ond"

Artbestämning av enar är svår, vissa sorter är mycket snarlika varandra. Ta därför endast bort angripna enar eller anlita någon växtkunnig person som kan inventera enarna i området.

I dagens sortiment är följande sorter mottagliga och bör inte planteras:

Kinesisk en

Juniperus chinensis 'Keteleeri'
J. chinensis 'Robusta Green'

Trädgårds-en

Juniperus x pfitzeriana (förr *J. x media*)
J. x pfitzeriana 'Pfitzeriana Aurea'
J. x pfitzeriana 'Pfitzeriana Compacta'
J. x pfitzeriana 'Mathot'
J. x pfitzeriana 'Old Gold'

Sävenbom

Juniperus sabina 'Blau Donau'
J. sabina 'Tamariscifolia'
J. sabina 'Arcadia'

Röd-en

Juniperus scopulorum 'Blue Heaven'

På hemsidan http://www.tradgard.org/kunskap/kunskapsbank/artiklar/kompletterande_ht/paronrost.html hittar ni en komplett lista över mottagliga och icke mottagliga enar.

Märk väl, den svenska enen är inte värd för svampen men kan också få en slags gelérost orsakad av hagtornsrost där den värdväxlar med hagtorn. Inte heller thuja, cypress eller andra barrväxter är värdväxter.

Källor: Kristine Karlsson SLU och Hemträdgården nr 4/08
Fakta Trädgård Växtskydd nr 182 T
Text: Ann-Catrin Thor & Solveig Sidblad

